

HE MATE RERE.

He mate rere te rewharewha. E rere ana te rewharewha o te tane ki tona wahine; o te tamaiti ki tona hoa; o tetahi o te whanau ki etahi. Kei te marama katoa tataui ki tenei ahua o te mate nei. Ki te nga atu te mea mate ki roto ki te ihu o te mea ora, ka pangia e te mate nei. Ki te noho huihui te whanau, i roto i te ruuma kotahi, ka pangia katoatia ratou. Ki te noho huihui te Iwi i roto i tetahi Whare Runanga, a, he rewharewha to tetahi, to etahi ranei, me te kati o te tataui, tae noa ki te mataaho i te tuarongo, ka pangia taua iwi katoa, taua manuhiri ranei. Koianei e kati nei e te Tari o te Ora, nga whare Tiata, nga whare Pikitia, nga whare kura, ara nga whare huihui katoa i nga wa e pa nui ana ngamaterere. Ae he mate rere te rewharewha.

"KA PUTA TE AHOAHO, KEI MURI TE TANIWHA."

E hara te rewharewha i te mate patu tangata. Na reira ka whakahawentia e te tangata; ka kiia he "rewharewha noa." Engari he kai karanga ia i nga mate taunaha, patu tangata hoki. He rite ia ki te mango paku nei ki te ahoaho. He kai whakaatu no te taniwha kei muri; ma te taniwha ke e patu te tangata. Ki te kore e tupato te tangata e pangia ana e te rewharewha ka nuku haere taua mate ki te "bronchitis," ranei, ki te "pneumonia" ranei, ki te "pleurisy" ranei, ki te "empyema" ranei, ki te "mate kahi" ranei, ki te "chronic bronchitis" ranei, ki te "emphysema" ranei. Ma tetahi o enei ta raua tangata e patu. Ki te rongu tataui kua mate a mea i te pneumonia, i timata mai tona mate i te rewharewha; kiia mate ranei a mea ake i te "pleurisy"; i timata mai i te rewharewha kua mate a wai ake i te "acute bronchitis"; i timata mai tona mate i te rewharewha. Kua mate a mea tangata i te "Kahi"; i timata mai tona mate i te rewharewha. No reira kei whakahawea ki te mate paku nei ki te rewharewha.

TE RONGOA: ARA, TE TIAKI.

E rua nga momo rongoa. Tuatahi, ko te karo, kei ngau mai te mate kia tataui. Tuarua, ko te rongoa ina pa mai te mate kia tataui. Te Karo: He whakatauki na te pakeha: "Prevention is better than cure." Ara: "he pai ake te kaupare atu, i te tuku i te mate kia pa mai, a, ka rongoa ai." Ki te moe i te po, me huaki nga wini o te ruuma. Ki te pangia tetahi o te whanau e te rewharewha me wehe atu ki te whanga. Kua e haere ki nga huihui i nga whare runanga mehe mea he maha nga mea rewharewha kei reira. Kua e haere ki nga kanikan, ka werawera, ka puta ki te wahi matao haere ai. Ki te maku, kia tere te tangotango i nga kaka maku ka kakahu he kaka maroke. Ki te maku nga hu kia tere te tangotango, ka kokomo he hu maroke. Kua hei tere te puta ki waho i muri tata iho o te kaukautanga i ro waiwera.

Te Rongoa: Ki te timata te whenguhengua o te ihu, ko te wa tena kua tau nga ngarara kei roto i tana ihu. Ko te huarahi tena